

„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељу, средом, петком и недељом.
Цена је на годину 12 фор. на по год. 6 фор. на четврт године 3 ф. на месец 1 фор. а. вред. за Аустрију, а за Србију на годину 120 гроша на по год. 60, а на четврт године 30. гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по колицини врта, које из гармонта заузимају, и за сваку прету плаћа се увек по 6 нов.; за жиг увек по 30 и. Доноси се шаљу уредништву, а предлата и огласи администрацији „ЗАСТАВА“ у Нови Сад, у кући број 888. код „златног једнорога.“

Број 57.

У Новоме Саду у недељу 17. маја 1870.

Год. V.

У Новом Саду 16. маја.

О самој даљој акцији гроша Потоцког, осим онога што је већ познато, не доносимо бочки листови ништа новог. Преговори са Пољацима с једне стране још нису завршени, те се и не може поуздано дознати резултат преговора, као ни то, уколико је министарству Потоцком ујамчен успех изравнања са Пољацима, које је сад одлучно намерило, извести. Истина, већи део повереника пољски изјаснило се за шаљање у рајхорат, али иста није довољна да Потоцком послужу за знак сигурног успеха, пошто Смолка са још неким, никако немисли пристати уз њих. Како је Смолкина странка врло јака у земљи, то је још у питању, неће ли при изборима за земаљски сабор, — што се може десити, — иста у већини бити, а у том случају стајала би Галиција са својим захтевима према влади бечкој, као данашња Ческа. С друге стране опет ради Потоцки са земаљским намесницима на плану, којим ће се у земаљским саборима створити већина за ову влада, да би се тим начином могло доћи до рајхората који би потпомагао ову владу. Као што се чује избори су одређени за 8. јуни, и до који дан ће се већ и јавно објавити. То је од прилике све што се саме акције Потоцкове тиче.

Међу тим се у журналистички бије жесток бој. Бечке централистичке новине, непрестано наваљују на владу, да изравнање обави мимо Чеха, који су по њиховом мњењу свакојаки, а по најпре таки људи са којима се ништа радити не може. Наравно да се Чеси ни најмање не обзиру на те ламентације, органа „уставоверне“ клике, која и сама осећа, да, и ако се опет дочепа господарства у држави, опет неће дугог века моћи бити. Чески листови сви у глас, без обзира странке изјављују сасвим ладно, али одлучно, да никад неће хтећи послати заступнике у бечки рајхорат. „Политика“ пита: Како ће то изравнање у Бечу да се учини са тим новим рајхоратом, који ће такође бити „крњи“ парламенат као и овај чески земаљски сабор. Чеси, Моравци и Тиролци неће се у њему указати, и никако неће се тамо дати видети, и што дуже буде трајао без њих то ће проклетство његово већма узрвати. Опет ће стара позната клика тамо господарити, и или ће гр. Потоцког начинити својим послужним слугом, или ће му помоћу своје вешто окршљене већине рећи: с богом пошао! А мир, а изравнање и помирење? у Бечу хоће о нама Чесима да се сиграју, али се заборава, да смо ми већ израстли из дечије обуће, и да се више не сиграмо. Нећемо овде развијати слику будућни дана; онде где не решава памет, решавају на послетку друге ствари. — А „Нар. Л.“ говорени о распусту земаљски сабора без часког, вели: „Ако влада мисли чекати дотле, док се не пошаљу посланици у сабор, то може овај садањи сабор прогласити за вечит. Преговори беху безуспешни, Чеси неће да знају ни за какво дисциплинаско становиште. На основу таквога становишта неће се они никад погађати, јер он значи пропаст Чеха. Ако би та пропаст кад и наступила, то Чеси несмеду истој при помоћи. Државно право остаје стена ческе политике.“ А „Шокрок“ изриче, да се није никад ни могао надати из Беча чему добром по Чехе; сад се у Прагу врло лепо видило, „шта поштена политика може очекивати од лојалитета аустријске политике.“ Овако држање Чеха имаће овакојако неког утицаја и на Пољацима, који кад би толико политичке увиђавности имали колико Чеси имају, давно већ неби било оваке Аустрије. Но шат време и претрпљена искуства и њих не привезу кариком узајамне опште славенске политике уз осталу њихову браћу. Но и без њих, и ако можда мало касније одржаће победу праведна страна, а та је уз Чехе.

Јавно је мњење, услед ваншних увреда народњем поносу од стране владе у Загребу, јако узрујано; то се најбоље огледа у независним новинама хрватским и страним, које до носе дописе, из којих се то јасно видети може. Нарочито у Загребу самом при, и то тако јако, да не треба много, па да разјарен народ свом гневну одушке потражи на ову страну, од куда је натра гњев загрејао. Депутација, од 20 најодличнијих грађана загребачких, праћена од преко хиљаде најодабранијег грађанства ишла је, пошто је влада почела затварати грађана и ђаке због познате свечаности на једначином тргу, — најпре градоначалнику, а после представнику владином Златаровићу да их интер-

пелује због тих догађаја, на што је први одговорно да је „по вишем налогу радио“ а друга: да му ништа није познато.

Хрватска влада дакле мисли да ће игноранцијом умирити јавно мњење; лепо појмови о државничкој мудрости. Ако пак влада ради по неком скривеном плану, да насилно дотера народ до крајности, као што то и изгледа кад се узме, да се извршило, да се не пусти крајиничка депутација пред цара и др. ствари, онда заиста боље начина за то није могла наћи, него тај којим се сад служи. По не треба изгубити из вида год. 1848. На ову подсећамо ону господу у Загребу, а и ону на другоме месту по чијој пароди ови раде; ако је добро проучида буду, заједно са њеним последицама, можда ће их проћи воља да и даље играју са народном чашћу и поносом. На ово им обраћамо пажњу више њих него себе ради.

Француски листови још по гдекоји поглед бацају на свршетак плебисцита, дакле на беседу Наполеонову коју је изговорио при свечаном сасиштву резултата општег гласања. У тој беседи увиђа „Газ. де фр.“ као и „Инв.“ опетовани почетак личне владавине, и ништа више; „Инвон“ на престо одриче јој сасвим уставан карактер. Сви се независни листови олажу у томе, да је лична владавина, лична моћ владаоца исто тако слабо поколебана, као што је нов устав за будућност „неприкосновеним“ постао.

О републиканском покрету у Италији не доносимо данашњи листови ништа. Папиња влада од своје стране јако се боји тога покрета, те непрестано чини припреме на својој граници како би се у случају нападаја бранити могла.

Србови народни сабор.

22. седница 11. маја 1870. (по стенографији.)
(Почетак у 10 часова пре подне.)

Предс: (живео) звони. Господо моја отварај седницу. Молим г. бележника да изволи прочитати записник последње седнице.

Др. Стефановић: Чита записник последње седнице.

Предс: Имају ли господо штогод приметити на записник посл. седнице?

Др. Павловић: Што се тиче Дра. Павла Ивановића имам једну малу примедбу. Он је искао одуст на 8—10 дана: тамо стоји само „дозвољава му се“ а неје назначено на колико дана.

Др. Суботић: Али је већ прошло 5 дана кад је то закључено дакле још 5 дана.

Др. Стефановић: Господо, ја сам само решење увео.

Др. Павловић: Ово је званичан акт. Живковић прота: Нисам добро разумео, ко је модно поднесак збора свештенства панчевачког; мени се чини да тамо стоји само „посланик Живковић“, а не каже се који.

Др. Стефановић чита: Посланик прота Живковић и т. д.

Живковић прота: Добро је, ја нисам добро разумео.

Стефановић прота: Што се тиче општине парачке оне друге петиције, важе се „ирима се печем је на корист православља решено“; то сл. сабору није познато. То се може само узети као устмена изјава г. Мандића јер нема темеља да се то каже.

Предс: Колико се опомињем речено је да у смислу закона 1848 год. који је добио силу своју са законом од г. 1868 општински парачкој српској даје се повраћена прва школа и она притјужанија, која је имала ова општина у заједници с Романима, пре него што су Романи прешли на увију. Тако је мислим речено.

Др. Мандић: Та је ствар решена. У парачкој општини стајнују Романи и Срби. Романи су на увију прешли, а Срби нису. Лане није ствар била решена, сада је решена у корист православних.

Др. Суботић: Ја мислим гос. моја, ако председништво зна ту ствар, онда да се метне „по извешћу председништва.“

Др. Стефановић: Ја сам увео што је решено; а нисам обавезан да поједине говоре у записник уводим (тако је).

Предс: Ја мислим да се може остати при редакцији. Ако господо немате ништа више приметити на записник, записник се одостерева. Данашње седнице записник водиће г. др. Касалиновић, а имена говорника бележиће др. Стефановић.

Сандић: Молим имам једну примедбу што се тиче бележничтва. Ја предлажем да се бележничтво попуни, јер ту ће бити много (дужности) посла па ће бити сувише посла за ова два брата. Ја бих зато предложио, да се на предлог високог председништва изберу још 4 или 2 бележника (гласови: сутра).

Предс: Ја мислим да се то у своје време на дневни ред стави као и други предлози.

Др. Суботић: Сл. сабор! Ми смо данас овим читањем записника много времена изгубили, зато бих предложио да се поднесци који се могу претргити до сутра, сутра поднесу, а сад да се

главна ствар т. ј. предлог о устројству сабора одмах на дневни ред стави.

Предс: Пристајете ли господо на то? (прима се). А оно прелазе се господо моја на дневни ред. — Молим г. извештеља нека прочита предлог одборски.

Др. Милетић чита најпре цео предлог о устројству народног сабора. За тим говори: Слав. сабор! Као извештељ одбора који је од сабора изабран, да предлог о устројству сабора изложи, дужан сам у главном напратити разлоге и основе, који су одбор при грађењу овог предлога руководили. Пошто је ова ствар већ и у конкуренцији нашој дошло издржана мисли да се могу ограничити, да што краћи будем, и да главне потезе и начин означим, како је одбор при грађењу поступао. — Пре свега одбор обзирао се је на то, који је темељ његовом раду и тај темељ обележио је у уводу устројству сабора; а узео за темељ свој стародавне обичаје, узео је установе нар. цркве, узео је привилегије наше, у којима се једно и друго садржава; узео је чланак 27 од сабора од год. 1790, где се те привилегије законом ујамчавају, узео је напоследку чл. IX. закона угарског од г. 1868. где се аутономија нар. српског подпуно ујамчава; на све ове основе, као што рекох, узео је одбор обзир и на овом темељу саградио је овај операт. Кад је тај темељ обележио, онда се запитао одбор: Шта му је сад задатак да ради. Пре свега запитао се одбор: хоће ли правити само саборни ред или штатут т. ј. хоће ли предузети да све оно органише, што спада у органе народа, или само да орган установи, који ће даље тај органисам правити и у опште народне послове свршавати. Одбор се ограничио на то да саборни ред створи т. ј. орган, који ће од сада на црквено-народном пољу радити, а то већ из тога разлога што овај сабор сад као што је, није састављен тако рећи на извесном одређеном начелу, а најмање на репрезентативном начелу, него више по сталешком, и што се самог састава тиче изабран је тако, да се неби могло рећи, да је овај сабор подпуно израза воље народне, и да само контиунитета ради то право имати може, да реорганише, а да оном реорганисаном сабору остави, да све уреди, а особито штатута да изради не само што се тиче сабора, него што се епархије и општине тиче; а овај сабор да се ограничи на устројство сабора и на изборни ред и да прегледи штатуте од пре и да их поправи; даље да реши од других ствари, које се решити имају до изућег сабора. То је дакле што се одбор само на саборски ред ограничио, а није штатуту право. Даље што се опсега тиче, онда има опсег по предметима а друга по земљишту своје. Што се опсега тиче одбор се могао ууегити у набрајање целог делокруга, што спада у сабор, а могао се ограничити на главно означивње тих предмета. Одбор се ограничио на то да се дошајати докле сабор може радити, где је ограничен с влашћу државном или црквеном остави другом сабору јер то овада у штатуте. Што се земљишта тиче, ту је одбор мислио, да није јерархија још није задобила ово земљиште, које би јој по праву у овој држави припадало, да Далмација још није саставни део њен; одбор је пачао ва то, дали ће сад на то обзир узети, као што је и г. др. Суботић на то се обзирао; али је одбор рекао: да за сад Далмација нечини саставни део српске јерархије, него то да буде предмет особите наше представке; на кад се то одбори, онда да се и Далмације, која неку благодат за сад од државе узима, у обзир узме, и онда да се одреди, на који начин да се с нама саједини; кад то дође, онда да се и то у живот приведе, тако дакле све делокруге обележивши, одбор је онда прешао „на строј“; тај строј може се назвати спољашњим и унутрашњим. Спољашњи састав има у себи то, из каквих се словеса састоји, и колико се чланова одређује; а унутрашњи строј садржи, како се президијум и друго частиништво у сабору бира. Што се првога тиче, ту је пре свега било то питање, који ће број саборских чланова бити? и утврђено је 75 посланика као и досад; мањи број названо је да већи одговарава важности сабора, који важне ствари решава, и народ с разних крајева неби био доста представљен; а већи број није зато одређен што би били већи и трошкови; дакле 75 чланова. Ту се породило питање: дали да се сабор на чисто репрезентативној системи уреди или пак да се и етаљност такођер у обзир узме. Била је у одбору мањина, која је предлагала да народ бира све без обзира, је ли свештеник или свештеница. Али тај предлог који је на чисто репрезентативној системи основан, остао је у мањини. Већина се зато изјаснила, да свештенство у опште буде особито као тако заступљено и то из разлога тога, што не само да је тако и пре било, и да у прелазном времену сада то треба задржати, као што је и код Романа у истој мери задржано, него за то, што има основа и разлога, зашто да свештенство буде овде заступљено. Да свештеници особите какве интересе имају с тим, да буду заступљени на сабору, то не, јер би онда и у сабору државном, где се о будућу чиновничком решава, морали и они бити ту заступљени; дакле у то име не; него у то име што овде има тих народно-привезних предмета, који су помешане природе; несу сви чисто спољашње природе, него су помешане природе, и баш оне чисто духовне природе може бити да би се могле увију у круг овог сабора преко његове надлежности, кад неби било чланова с те стране; само се не требају материјални него и црквене интересе овде разумевати, које они по свом званињу морају специфично познати, да могу саветом својим помоћи. Тај узрок је био не само опортун, него и начелни да они ту буду, само је било разго-

вора о том дали да буду овим бројем или другим заступљени, и ту се разделило мњење. Већина је зато да свештенство буде у једној трећини заступљено, дакле са 25 чланова, а мањина је била зато, да се одреди број 20, а осталих 5 гласова који су досад на цркву припадали да се на школу даду, тако би опет у име цркве и школе било 25; али већина је била за 25 свештеника. Даље се питало, дали да монашки чин буде особито заступљен, као досад што је био, и ту је решено скоро једногласно да се монаштву неда особито заступљено као досад јер ти разлози који су пре били за то, нема их сада; јер с духовне стране они су чрез владине заступљени, а с материјалне такођер, почет је манастири под саборску управу доћи. Њих дакле што се тиче тих одношаја и свештеник може заступити и то често боље него и они сами с тога што свештеници с народом живе и боље народне одношаје познати могу. Дакле свештенство монашко и мирско заједно бира 25 заступника. Даље у спољашњи строј спада како ће гласови бити подељени. Код пароха узео се кључ, да 25 пароха 1 глас добију, а код световних долази на 20.000 по 1 глас по начину других система, да свуда у једном срезу бирају по једног заступника, да се системизује репрезентативни орган, тим су се добила ови бројеви. — Даље означен је период сабору од 3 године. Тим је спољашњи строј обављен и прешло се на унутрашњи строј. Ту је пре свега дошло питање о председништву. Одбор је имао ту пред очима то, да у обзир узме достојанство јерархије у опште, а особито патријарха или митрополита и да њему да улаив неки особени у председништву, који би његовом достојанству одговарао; али заједно да ово народно предствано тело буде у својме претрају слободно, да не буде спречено у свом пословању, и као гаранција тога налазила се, ако сабор себи сам председника бира, који ће председник руководити седнице саборске. Зато је то начело усвојено, да патријарх по достојанству председана, кад се сабор отвори и затвори, и у свима свечаним приликама, иначе сабор изира председника. Кад дођемо на тај чланак у ком се то садржава, онда ћу о том још опширније говорити; за сад сам само главно становиште одбора назначио. Даље узело се у обзир да ће сабор и одсад барвати митрополита као што је и досад вршио али како је то право било нерегулисано, и поводом многим сукобима дакле, то је одбор узео да то регулише, и пре свега одбацио је неке обичаје, или упуно узурпације, да се председник као частник бира; него већина гласова да буде и то две трећине и тек у поновљеном бирању да се може задовољити с већином гласова. — Даље одбор је и то одредио да сабор владине бира. Ово је начело већ пријемно у првом темељу т. ј. општине бирају парохе, а и у врши свом пријемно је, јер народ бира посредством сабора патријарха. Није дакле одбор видео узрока, зашто да народ и владине не бира, који су достојници цркве, који као такви имају места у сабору, и као такви дакле природни су кандидати митрополије. Јер ако би их народ бирао опет би морао једног намећу владине бирати јер му је право ограничено; ту су кандидати дакле већ направд октросани. Пре 300 година бирао је народ епископа па и код Романа је то усвојено, једном речи види се да канони у томе не могу бити препрека, јер као што није препрека код избора пароха и код избора митрополита, то не може бити препрека ни овде код изборни владине, да се стари обичај уведе који се апостолски назвати може. Само је било питање дал да народ у епархији својој бира ил да сабор сам бира. Мањина је била зато да епархија бира из разлога тога што општине себи бира свештеника сабор митрополита, а да епархија бира престојаника своје цркве. Али већина је наведена разлоге друге, из којих је била зато, да се то право сабору уступи. Један разлог је тај што владине ипак није частник саме епархије, него он је нешто више, он је члан синода члан епархије, члан целе цркве не само предено као и. пр. поджупан у жупанији, него његов делокруг засеца у целокупност народног живота, из којих је била да се бира од народног сабора. Разлог је тај праван он и на саборима земаљским, а и овде на овом сабору тим, што владине има вирилан глас; за то треба да га сабор бира. Други је разлог опортунитет, да док епархијске скупуштине буду уведене, док се неувезде слободни уставни живот у крајини, док притисак у провинцијалу у великој мери влада, код још неизведаних људи мога би власт сувише улаива на епархијске скупуштине имати, па као што смо пре кроз синод епископе добијали, који би пре влади него народу по вољи били, и тако да би имали кандидате оне који су туђом вољом изабрани; а сабор мислим да је за прво време право тело, виђенији него епархијске скупуштине, који ће већма моћи одпор дати сваким притиску, изложени бити да од каквој пристрастности бира, јер на ово тело цео народ гледа; овде је народ изабрао људе, који на јавном народнопросветном пољу раде, и који част своју залажу, да ништа неће учинити, што би против народне воље било. А они код епархија мање ће назити на то, шта ће свет рећи, па ако је избор баш очевидно пристрастан био. Дакле из тих узрока назвали смо да сабор бира владине а може бити после, кад се народни живот већма развије, онда ће се моћи то и на епархије пренети. — Даље одбор је мислио то, да ће све бити заман, ако све овако уредимо и ако сабор дође и најбоље ствари решава — ако гаранција тих ствари не буде осигурана; с тога је мислио да се одбор из овог

сабор одреди, који ће пази на то, да се закључи саборски врше; после дано му је и то да припреми за идући сабор предлоге, да сабор немора дуго времена сам предводити, да сабор нечека за тим што нема предлога готових; а други људи нису ни владели да ће бити изабрани за заступнике, на се нису припремали, те више мање доду неправилни на сабор, а онако ће тај одбор имати дужност, да све приправи даље да контролише све органе који буду постављени за извршење административних ствари или управљање фондова, да и њи надгледају и контролишу и на последку ако му сабор одобре како посаде наложи да га изврши. Тај би одбор непрестано трајао од једног сабора до другог; свака 3 месеца дана би се састајао, и дао нам јемство, да ће све онако извршити како ће сабору зато одговорити моћи. Напоследку нешто сабору одређено је из многих узрока, не само из узрока који се односе на језично и удобност живота, него што је Нови Сад сада тако рећи средиште јавног живота српског, зато је требало да седнице сабору буде Српски, а не да је сабор сам одредити. — Ово су у главном поети, начела, основе и разлози, који су одбор руководили при грађењу устројства сабора. Сада ја мислим да при генералној дебати о појединостима неможе бити говора; него ако би ко имао питања, што се тиче специјализације и других предмета, то се сад неможе извршити, него после код специјалне дебате, кад се буду поједине тачке претресале. Ја предлагам да се овај предлог за основу специјалне дебате узме. (Живно!)

Милутиновић прота: Славни сабори! Кад би сам ја у овом тренутку обзирао се на крст моје особе, то бих овде где се имам надали малом броју пријатеља мојих прехутао овом приликом. Почем пак пред очима мојим стоји корист народа нашег љубав, мир и тишина које су најпречи задатци, који су нуждни овде на сабору, да се ова важна ствар реши, то ја господи моја немогу сада прехутати, да глас мој неподједно управу против целог предлога одборског (неколико Карловчана: живо). Ја подижем глас против тога предлога, против основа тих из ових разлога. Још у детињству мом ја сам слушао за правило оно, које не могу с ума мога сметнути: што год радити, наметно ради на пази на последике. Господи моја! Ја из овога предлога увиђам тако исте последике, какве смо увидели после сабора од 1865. и какве последике ми увиђамо од прошле године и ове године на сабору нашем. Тако је г. моја. Ми се налазимо на земљишту црквеносветског живота нашег. На овом земљишту треба да влада љубов, мир и тишина. А чему се можемо надати из тог предлога, који је само продужење устројства досадашњег сабора. Ми ћемо г. моја при тој имати у нашим срезима расире и кортежава као и пре, и по више недеља дана ћемо око верификације веровица проводити, и множино новца и у будуће морати жртвовати. Ја сам против предлога тога даље из тих силаких послова, а из тога исто не увиђам да се овде на досљедност пазило. Нема тога у народу нашем који не жели да нам народ стане у ред других просвећенијих народа, него што смо ми, то сваки од нас жели. Али на жалост нашу г. моја, у предлогу овом неже се да се ми латимо онога пута, којим су ти народи до среће и просвете дошли, него управо ту се каже да оним путем идемо којим нико до просвете није дошао (охо!) (3 до 4 Карловчана: живо)

Др. Милетић: Молим председника да опомене публику, да се не меша у саборске послове. Дожудити: Ви сте лане асеволади на публику. Ис. Павловић: Лане немо имали пословника. Др. Суботић: Можда вам се господине, допада ларма.

Милутиновић продужује: Ја држим да сабор није на политичном пољу него на црквеносветском. Овде видимо да се закон так неправ, где само разумне установе могу ред и тишину одржавати: видимо место тих ових уставова нешто противно, управо гради се у установе за земљиште на државно политичним питањима (охо!) јер овде су срезито исто тако као и тамо одређени! свима тако стоје оне оружане чете, где се ми смо двоим снагом одржати. — Даље недосљедност је и у том, што овамо, позивамо се на привилегије а овамо опет немо да признамо да народ наш на свом црквеном пољу дели се равноправно на два staleжа: а то су сви просвећени народи усвојили на свом црквеносветском пољу. Јер то дух цркве захтева: јер црква је по апос. Павлу једно тело а две руке, обе су једнаке, а оброчне се ради свуда. Нит треба да световњаштво буде без световњаштва. Нит треба да световњаштво надмашује свештенство; ником не треба надмоћије давати; ми смо сви чланови народа нашег, нико није посвећен у живот народа нашег као свештеник. Ви сте господи моја ако је који лекар, он се меша с болесницима; ако је адвокат забавља се с парничарима, ако је трговац, забавља се с оним с којим ће парити, али свештеник сваке године по више пута мора у сваку породицу заварити. Неувиђам разлога зашто се на црквеносветском земљишту не даје свештенству оно право, које му се даје код других народа као у Швајцарској, и код свију просвећених народа (из публике: живо!)

Др. Суботић: Ја се позивам на пословник. Публика није чула шта се у пословнику за њу наређује, зато предлагам да јој се то прочита (прима се.) Др. Стефановић: чита §. 5. послоникова реда. Председник: Дужност ми је опомнути публику, да се уздржи од одобравања или неодобравања говора ни гласом ни знаком; иначе ако буде неред правила ја ћу бити принуђен право председништва по пословнику употребити. Зато ја молим публику да се уздржи.

Милутиновић прота: Из овог предлога пада ми уочи и та недосљедност, што сам овде из уста многих чланова чуо, да се свештенство данашњем даје неки завишенији положај, него оном свештенству које се пре 300 година уредило на црквеном земљишту, које само данас започети одржати, вели се да се даје завишенији положај, а овамо напротив не дају му се ни она права каква би се оном свештенству даде, каже се већа права него што су они народи долазе свештенству дали. — На последку г. моја, из тога предлога види се и та недосљедност. У животу породица наших, кад која није извршила дужност своју у црквено просветном животу, кад нечије децу своју у праву и школу кад не плаћа парохјал, не даје школарино, што треба као хришћанин као члан породице да чини, кад је небрешљив у дужности својој, никад неће познати синове

синовце и слуге који су пунољетни на одговор него само једног јединог старешину ове породице. Дакле г. моја, јел то досљедно при избору посланика терати? Кад треба право уживати онда није старешина репрезентант породице него сви од 24 године дођу да живљају право и синовци и слуге и говедари и настири (гласови: а—а—а) (Др. А. Костић: Па и висте настири) Ја сматрам сабор као нешто највише као прву кућу. Сматра се овде чини, канда ми куће без правог темеља и ваљаних зидова подижемо. Устројство сабора може се ваљано подићи на основу ваљаних зборова општинских, само на темељу томе. Ми смо дошли овде да љубав мир и тишину у цркви уведемо, и све оно да израдим што љубав мир и тишину одржати може. — Тако ја сам преправио сасвим противан предлог, да почем је онај одбор, који је одређен за устројство будућег сабора, лане још из неподједног сабора изабран, тако би моје уверење било да се нов одбор избере, и да има у задатку све оно спокштати у устројством сабора, што ће љубав мир и тишину повратити, да започае код првих зборова општинских, на даље га иде. То је моје уверење господи. Ако тако не буде, онда ће недовољне последике с тим предлогом изићи. Што се тиче зборова, тако раде сви они народи, које ми пошљиху, који су први у просвети и управо на земљишту слободне ове установе (гласови који су то народи?) Ето Лутерани и Калвинци у Швајцарској и други (гласови: није тако.) Дакле ово је мој против-предлог, и ако је слободно ја ћу га овде прочитати.

Поповић Стеван: Г. Милутиновић предлагам да се други одбор избере који ће ново устројство сабора саставити; а овамо је донео он сам један предлог, па ће да га чита.

Милутиновић: Ја предлагам да се одбор изашље па да овај предлог претресе.

Др. Суботић: Кад који члан донесе предлог онда га мора метнути на сто куће, на ће га предс. бележнику дати да га прочита. Дакле ја молим, да се овај предлог преда г. бележнику да га прочита.

Милутиновић: Ја сам учинио моју дужност, а сад чиниће како за добро нађете.

Др. Касиниовић: Чита предлог за устројство сабора од пр. Милутиновића.

И. Павловић: Молим ко подпомаже овај предлог?

Др. Суботић: чита §. 8 послоникова реда: Сваки се предлог мора сабору приопштити, но да се расправу подвргне и на дневни ред стави, иште се да га барем 10 чланова саборских подпомажу. — Молим бих овај председништво, да стави питање: налазимо ли овај предлог закониту подпору?

Председник: Гос. моја! чула смо, какав је предлог учинио г. пр. Милутиновић. Ако је ко тога мишља и мисли, да може овај предлог подпомагати, молим нек устане.

Рајачић: Ми не можемо подпомагати док непрочитамо и не проучимо тај предлог (жагор)

Др. Суботић: Кад нема 10 чланова који га подпомажу, неможе се у претрес узети.

Пр. Миликишић: Молим да се дозволи г. Милутиновићу говорити, да протумачи...

Грујић: Први је предлог г. прота да се одбор ad hoc избере и ако би се изабрао онда би он њему тај предлог предао (вије тако)

Милутиновић: Ја сам тако мислио.

Др. Суботић: Али ако сабор реши, да се неможе у расправу узети, онда се не може ни на одбор улутити. Пре свега молим да се стави питање: дели тај предлог ко подупире.

Грујић: Ал молим ако се одбор не одреди, онда зашто питање.

Председник: Ја сам питао, подпомаже ли ко овај предлог; па кад се није нико јавио, онда ствар престаје. Кад нико не подпомаже, неможе се у претрес узети.

Сандић: Сл. сабори! Ја сам држао да се пре мене ко већтији јавио да проговори у опште о предлогу; но пошто то није тако, онда да се послужим речима г. предговорника да „глас мој“ против целог његовог предлога подигнем (пао је!) Почем је пао онда ћу против њавра његових говорити (пао су!) онда дакле да не води генер. дебату. Ја се слажем с предлогом овим који је прочитан; само се усуђујем одговорити да многе ствари које је пошт. предговорник рекао (нетреба!) Ја молим, ја сам рад говорити о генералној дебати.

Предс.: О предлогу овом изволте говорити in genere.

Др. Суботић: Гос. моја, овде је предлог стављен; ја молим нека вис. предс. стави питање: жели ли кућа, да се о овом предлогу генер. дебату води? Ако се реши да се води генер. дебата, онда се може започети генер. дебата; ако то не онда се може прећи на специјалну дебату.

Сандић: Ја пристајем уз предлог одборски с изменама (Субот. упада у реч да се реши о овом предлогу.) Ако се реши да се неводи генер. дебата, онда и ја одустајем од речи.

Др. Милетић: Ја мислим да сабор неможе ни решити то да се преко генер. дебате пређе, јер тип би се кратко глас. Него ако се једногласно закључи, да се пређе преко генер. дебате на специјалну, онда се може прећи; али ако има један који хоће да говори, неможе му се то ускратити.

Председник: Гос. моја! ја мислим да се при већем предлогу мора отворити најпре генер. дебата, као што у пословнику стоји; а од овог предлога који је овде стављен ја мислим неможе бити већер поднеска; с тога немогу мислити, да ће који од госп. чланова саборских желити прећи преко тога, а да ништа у опште о томе нестане. Зато позивам чланове саборске, да они који желе штогод уопште рећи, да се нотаријату пријаве.

Беговић: Ја мислим да се редом говори, који су за и против предлога, као што у §. 28 послоника стоји.

И. Павловић: Ту неможе бити за или против, почем против предлог није донесен.

Беговић: Али у одбору има већина, и мањина, које се неслажу.

Др. Суботић: Ја мислим кад се запита хоћемо ли генералну дебату водити, па кад се реши да хоће онда неки се јави ко жели говорити. Ако се нико не јави, онда однада генер. дебату.

Сандић: Сл. сабори! Као што мало час споменути, рад сам рећи коју уз предлог, мало час прочитачи, али се дотичним изнемава. У њему има ствари с којима се неби на први мах могао сложити, нарочито кад би узео из њега днешно посебице. Но док на ово дођем ваља ми најпре казати, како ја овај сабор схваћам. У устројству се каже поименце,

да је ово „српски народни сабор“ и то је сасвим тако; јер су се сабори наши од вајкада тако звали, и под тим су именом и у државним актима забележени. С овим се подпуно слажем, тим пре, што је ово сабор, који ће да створи нову еру, за живот наш народни — а до начелима, што данашњим веком владају. Тако ће се обистинити оно што је мало час речено: да народ наш треба да ступи у ред других просвећених народа. Али несам за то, што је исти предговорник рекао, да треба оним почети, што је пре 300 г. важило; не, ми морамо истина поставити, ал самостално. У устројству се ставило, да сабор овај буде од два staleжа, како ће свештеници моћи своје интересе, ил да ником криво не учини пркву заступати. То не могу акцентовати. Ми смо сви црква Бога живог, по речима Христа Господа; сви смо дакле једнаки. Јер ово несправно разлике, што нисмо вели: где сте јеројица, тројица: један нек служи, други нек појми, трећи нек се моли. Признајем да је у устројству овом наглашено поглавје страна црквеносветско, те тако смо ми црква, а за просветом идемо, и јер смо по том сви једнако „чеда оца који је на небеси“ (тако је!) то нам и свима једнако интереси ти ва срцу леже, и сви ћемо их заједно заступати. Нека ми је слободно овде дати, да је у нас црква и народност још и данас идентификована; тим се ми поносимо и поносимо се. Ја држим да нико ово неће порицати; нисмо ми ни у чем гори од нионизијих народа, као што је мало час предговорник Милутиновић наговестио (ако сам га добро разумео); а мимоглед да рекнем, ја признајем све народе за равноправне чим свету покажу, да су за живот. Кад је дакле црква и народност једно, онда заступаништво на сабору неможе и не сме бити по staleжима. Избрани заступници, којима народ избором поверење да, могу само заступати интересе цркве и народа. А што је, ако сам добро разабрао споменути извештач, да ће можда и такових ствари бити, које ће преко свештениста на сабор долазити, а које по мом мишљу могу бити, ил догматичке мити синодске или протске црквене народне природе, то су ово овде г. владике, који ће оно прво, где устреба бранити. А где буде такових ствари, које изасељања и обавештаја требају, затр има у устројству један §. по ком ће се моћи струковњаци позивати, као што је оно позиван в. пр. Г. Натшевић и др. Доста је дакле што имамо нешто од „двокућнег“ система; нашт нам дакле још „тронушнство“. Напоследку још нешто. У устројству су изведене и привилегије. Њих сваки Србин признаје за основу наших народних права, наше црквене аутономије и т. д.; и то је добро наведено. Ал нећам нашо се позива тамо на законе 1790 и 1868. год. кад ти закони нестоје у складу с правима. Но о овом ћу бити слободно други пут више рећи. Тим пак нека нико немисли, да ја држим да се мора довека остати при буквалном списку привилегија — јер би у оваком случају тако кад извршење види. Оне су основе то је истина; али се ипак могу измене према времену чинити, као што то обично бива с историјским правима. Што се тиче избора владика и о том кад дође на ред. Најпосле речено је: да има у нас ствари и осим синодских које се не тичу целог народа, ја то неоричем. И с тога понављам: што год у живот народа засепа, то се тиче целог народа, — и народни заступници могу само у име његово радити. Пристајем уз предлог одборски, с изменама дотичним, и у специјалној дебати за то ћу бити и владарати.

Грујић: И ја немогу пристати на то да се ово узме за основу спец. дебате. Немогу пристати за то што видим да је сабор овај, који стоји по свом својству на земљишту црквене просвете, што видимо да тај предлог није се оспивао на ономе што управо даје то земљиште; но на другом начелу се оснива; оснива се на теорији које још ни у држ. закону нема. То ми је увиђао дао новода да неприставем уз овај предлог, што одма у почетку стоји, да на темељу патријарше по стародавном обичају и уставовима пришада, и на темељу привилегија, које привилегије законом су ујамчене; то се узима за теорију. Дакле темељ су привилегије и установе. Ја мислим да сам чуо од г. извештељства, да су одбор при грађењу овог предлога установе црквене руководиле. Основи дакле целог овог операта су привилегије и установе приствене. Кад се тај операт с овим срани, то се види да нити је на привилегијама нити је на уставовима основан. Зато ја би био тога исто мишља, које је г. протопрезвитер Милутиновић изнео: да се тај операт сасвим одбаца, да се одбор ad hoc избере, који ће тај операт ставити на темељ онак, на ком треба да се сачини. Ако пак неби овај предлог г. прота већни добио (пропао је!) Молим ако је пронао, онда ја предлагам; и ако мој предлог неби добио већине, онда задржавам себи право да у спец. дебати моје особено мишљење изразим, (гласови: предлог мора бити писмен.) Молим оно је предлог, што је г. протопрезвитер изнео (није!). Онда г. протопрезвитере изволте поднети предлог писмено; ја вас подупирем.

Др. Суботић: Г. моја ја се позивам на пословник. Предлог који није подпомогнут неможе доћи у расправу; и ако га је други који усвои, мора опет имати подпору; иначе неможе се узети у расправу.

Др. Милетић: Ја мислим, да се оно овде разумева. Г. прота Милутиновић донесе је против предлог. Сад, кад би он добио подпору, да његов предмет уђе у претрес овда би одборски предлог пао, а његово предлогу неби се могло дебатовати. Свакојако мора предходити подпора томе предлогу, па онда ако надне, онда да се дебатuje о предлогу одборском.

Грујић: Молим ја нисам предлагао, него сам само подпомагао предлог госп. протопрезвитера (умро је!) Ако је умро онда ћу ја при спец. дебати моје примедбе ставити. Али није још досад умро, него сад се тек каже да је умро. Ја сам баш питао, дали постоји предлог и ви сте казали да стоји кад је писмен.

Др. Костић: Ја мислим да је предлог г. епископа други, а није сасвим једнак ономе г. прота Милутиновића. Он није предлагао, да се овај предлог у претрес узме, него предлог одборски.

Предс.: Г. протопрезвитер у беседи својој споменује за одбор и рекао је то, да би требало изаслати на ново један одбор, који би сачинио ново устројство сабора, које би другачије било него ово

моје одбор подноси; то је било једно. Али у говору свом г. протопр. је уједно предложио и устројство ово, као противпредлог. Што се првог тиче, да се нов одбор изабере, није било речи, јер неможе је г. протопр. одступити од тога; а у другом противпредлогу није био подпомаган ни од кога, зато је његов противпредлог пао. Сад јели нужно да се узме у претрес овај први његов предлог, шта се тиче одбора тога; то изволте решити.

Сандић: Ја мислим да се то неможе у претрес узети.

Др. Милутиновић: Сл. сабори! И ја усваја одборски предлог за основу спец. дебате, задржавајући себи право у колико се о staleжима говори, одбор мањине заступати да се исарава поднесе, која ће с тим начелом у склад да дође.

Вл. Николајевић: Сл. сабори! Од стране епископата сабор сам изабрати да се у некојим тачкама ове основе неслажем, зато молим да се при спец. дебати епископату допусти, да своје примедбе ставити може (допуштено је сваком члану).

Предс.: Има ли још ко о предлогу у опште што рећи? (нема.)

Др. Милетић: Славни сабори! Г. просвећени владика Грујић изволео је споменути, да се предлог одбора не оснива ни на државним, ни црквеним законима, ни на привилегијама ни уставовима цркве наше, а овамо се на ња позивамо на све то у толико, у колико нам једну или другу страну аутономије наше ујамчава. Привилегије су управљене на архијепископа-митрополита, и цело општество народа српског, ујамчавају слободни избор митрополита; оне не казују ништа о унутрашњем строју нашем, о сабору, и његовом делокругу, али се позивају на стари обичај наш, и овај ујамчавају, и који је то обичај био, то нам показује историја, и наша пре и после ти привилегије. Ми знамо, да су по томе наши сабори најважније ствари народне решаваће. Под уставовима разумевамо наше народно-црквене установе. На државни закон позивамо се, јер онај год. 1790. признаје наше привилегије, у колико се не противе „основном уставу краљевине“, али пошто тај закон уједно резервише Њ. Величаству нека знаменита права, која у нашу аутономију спадају, то се позивамо на закон од 1868. год. који нам народну аутономију ујамчава. Ми нежемо, да нам овај закон да је аутономију, јер неможемо признати, да је извор аутономије у државном закону — него кажемо, да је закон привилегије, и ујамчава, што према влади за нас вредности има. И тако је први и главни извор права народни стародавни обичај, затим народно црквене установе, које су се из тога развиле, затим привилегије, у колико обоје признају, затим закони државни, који привилегије ујамчавају, и аутономију црквено-народну признају. Што се нарочито црквене уставови тиче, то православна црква признаје и народни уставови у цркви. — Код саме католичке цркве, која је највећма централизована, тако да је у једном човеку и сама догматика концентрана, и она признаје пределе установе, као н. пр. на истоку и у самој Француској, под називом галиканске цркве, па и у другим земљама, и те се установе могу народним уставовима назвати. Код нас Срба је то тим више што је конфесија с народношћу спокштана. Ми сами о догматима неможемо решавати, него ту мора цела православна црква заступљена бити, кад се штогод мења. Овде није разговор ни о догматима ни о обредима, и у опште о култусу; није разговор о начину, како да свештеници и епископи фунгије обављају, јер то је у црквеним канонима прописано. Него ми се у оно мешамо, што на другим странама држави припада, где је прва православна држава, као у Русији, Грчкој, Романији; ту све те ствари обавља или владика, ако је, самодржаван, или веомако законодавство и влада, ако је уставна држава. Код њих је синод ограничен на чисто духовне ствари, он суди у ограниченим развојима, и пази на дисциплинарне ствари. Једино је, што од духовних ствари тамо синодима припада, а овде ми народу присвајам, то је избор пароха и владика; то би једино било нешто другачије, али и то не свада ни у догму ни у обред, и у тим стварима избор изнема земљама политичне власти, и државна влада знаменитог упуца — а пошто у нас власт није народна, то ми народу она права, и то зато у већој мери присвајам, што је синод и по постановку чланова и по другим околностима мериодавном упуца владе туђинске изложен. Једино овде што имамо да кад општина бира свештеника, да сабор бира владике; то би једино било што је мало другачије; али ово се оснива на тим уставовима. Остало је све материјална и економска страна ствари, и тиче се спољног органа. Највише је то, што у погледу сабора тражијемо право које други православни световни још не потражијемо, јер им није било нужно. Они се могу ослонити на синод, али ми се нисмо могли ослонити. Нећу да рећам какве смо архјереје, и какве свештенике већином имали, и какве у великој мери и сад имамо, нећу да позлебујем ране. Кад би видели откуд је то изишло, да клир под притиском владе стоји. Кад то видимо, онда имали смо узрока и разлога зашто је у устројству стављено, да сабор владике бира (тако је). То све спада у наш делокруг и оснива се на привилегијама и народно црквеним уставовима. — Што се тиче предлога г. прота Милутиновића, он каже да политичне изборе заштићавају оружане чете. Нисмо пријатељи оружане чета — али у држави јединој све стоји под заштитом закона и власти, и саме оружане чете; кад се што установи и одобри. Ја неувлажам дакле ту никакве разлике. Што се пак тиче трупа и две руке, незнам ко би био труп, и ко која рука; то су неке метафоре, у које нећу да се упуштам. — Што се породица и њихових старешина тиче, ту имам само породица, да се у граници хрђав старешина збуњује. Ја знам куда ви циљате, на то, да пароси буду уставовима предсидници општине, али ја у ткиа дама приносијемо; у избору председника општине и пароха сматрам напреднујем, темељ нашег развита, то су два стуба народној згради нашој; ви б. ради

природно председништво, па да сазивате скупштину кад вам је и како вам је воља (тако је). Баш зато, што нећемо, да онда, кад се један или други прир. председник покаже, да није за оно место, да га морамо збацивати, и тек тиме, да раздор посејемо, зато нажемо, ако поверење стечеш, бићеш председник, ако не а ти врши своје послове у праву; неморају га разрушавати. Што се пак слугу, говедара и т. д. тиче то исто тако има кад оних народа, на које се ви позивате. Узмите њихов закон па ћете видети, да су и тамо бирачи од 24 год. постављени, тамо је демократична установа; код евангелика је демократично, а није патријархално нити феудално. Даље сте споменули Калвине и Лутеране. Њихови су свештеници већ давно бирали од народа, већ су вагину прешли; они су не само давно бирали од народа, него се и данас бирају; па кад није народ с њима задовољан он их збаци; нема ту велике параде и церемоније; који је хрђав тај се одусти, ту нема да се тајне скидају, него се просто одусти зато сваки иде за љубављу и миром а не за господством (тако је). Ваљда се на Католике не позивате који су нама ближи што се устројства јерархије тиче, а не на Калвине и Лутеране: па ово су и они узели једну трећину свештенства (арх. Авдјелић: то је пројект). Али ће се тај пројект остварити, и сам Пријаз пристао је на то. Ви постављате овде половину гласова овом а половину оне реду. Како би онда требао само један глас па да решава све по својој вољи, а од световних људи, који и друга посла имају, часком до астане од седнице, па би друга страна мајоритарала; ви би могли све тумбе окренути. (жагор; један глас: овако би ви то могли.) Но морате мислити, господине, да сам ја нагласио у извештају свом то, да свештенству особено заступништво дајемо, не да приватне своје интересе, него да обште црквене и школске ствари заступају, по искуству својем. Но кад би половина на страни калуа била, она би у искушење дошла, да обштим интересима подметне своје приватне интересе, особито кад се о дотајем говори, и како би могли лако један глас за се задобити, то би искушење и у дело прешло. Да ми изгубимо један глас, они би онда реших себи плату какву би они желели; шта би народ кавао? питао би, које је одредио? Кирикалини ред одредио је плату сам себи, а да народ плаћа. Код Лутерана сабор неодређује ту плату него општина домаћи, па је мања опасност, што је онде половина свештенства. Што се дотајем тиче, то свештенички ред у евангелика није ни једном трећином у обштинама заступљен него сам народ одређује плате; Овде пак сабор свима одређује плату и епископима, свештеницима и учитељима. Кад би гласови наједнако подељени били, особито ако би превајидјум била на једну страну, онда хвала лепо; ви би декретирали сами колико ће народ нама платити. Међу нама могла би бити већина, која би наравно да боље живи, већу плату одредила; па кад би је и најправедније одредили, онет би сумње било, јер није доста, да је што право, него и да народ за право приваје хоће ли у том сабору бити праведно решење. С те стране ма најправедније мере предузети, питање је, хоће ли у народу признање наћи; и с те стране немате право господо, који половину заступништва иштете (живио! живио!).

Председ.: Господо моја! будући да се види то, да за генер. дебатом нема никога, који би се код нотаријата пријавио, ја мислим да би се могло гласати о томе да ли се овај предлог може узети за основ спец. дебате. Тако молим да она гос. која мисле да су за предлог одбора, да се може узети за основу спец. дебате, да изводе устати (огромна већина устане). Далеке предлог узима се у специјалну дебат. Ако имамо времена, ја мислим да се неће спец. дебата, а ако не, онда да се остави за другу седницу (жагор).

Предс.: (Звони). Ја сам само тек ставио питање желили сл. саб. да се одма приступи спец. дебата, или мисли ли, да би се могло одложити за идућу седницу (за следећу седницу).

Др. Милетић: И онако нећемо моћи много свршити; а и због тога што одбори имају радити последи подне, зато мислим да се одложи за идућу седницу (жагор).

Предс.: звони. Гос. моја Сутра ћемо почети спец. дебат у 9 сати, а сад закључујем седницу (живео). Свршетак у 12² час. по подне.

Представка

на угар. сабор ради поротног суда за Нови Сад.

Високо пошт. представнички доме!

Законски предлог о уређењу првостепених судова, што га је министар правде 20. јан. о. г. поднео високом сабору, садржи у 28. §. наређење, да се за штампарске преступе, који спадају пред пороту, заведе десет поротних судова.

Општинство ове сл. кр. вароши знаде врло добро ценити, како је установа поротног суда од благотворног удела по развитак уставне свести грађана једне државе, а примењена на штампарске преступе, како је велико јемство за осигурање слободе саопштавања мисли: с тога је радосно поздравило тај појав, да се поротна установа у овој држави све више распрострањује. Но у толико попријатније га је морало изненадити, кад је разгледајући како и у којим местима су распоређени поротни судови, увидело, да се по реченом предлогу министарског Новог Сада сасвим обилази и оставља у старом својем злом положају, т. ј. потчињен поротном суду у Пешти.

Ако се већ неће ни неможе донети такав закон, да за пресуђивање штампарских преступа буде за сваку јурисдикцију засебан поротни суд, као што је то још г. 1848. прво угарско парламентарно министарство при уређењу ове установе наредило било: онда општинство ове сл. кр. вароши усудује се високм сабору поднети најповиљнију молбу, да се при уређењу првостепених судова и у Новом Саду заведе засебан поротни суд за

штампарске преступе са округом, који би захватао све ове доње пределе, те тако да се и становништву у овим доњим крајевима Угарске не ускрати уживање те по слободу грађанску благотворне установе.

Нека је допуштено за поткрепљење ове позивне молбе навести неколико важнијих разлога, који општинство ове вароши побуђују, да са у тој ствари обраћа на високо пошт. представнички дом.

Као што је познато, најглавнија добра страна пороте и преимућство њезано над обичним редовним судовима састоји се нарочито у томе, да онде о невиности или кривци оптуженога решавају његови суграђани, који по својем положају у животу познају индивидуалност оптуженога, као и све околности, у којима је овај учинио дело, због којег се оптужује, те по томе знају свако његово дело достојно премерити. Даље је једна од најглавнијих добрих страна пороте у томе, што и тужитељи оптужени имају право, да један део поротника одбацују, те по томе има неки вид, да им суди такав суд, кога су сами изабрали, и коме се тако рећи својевољно поддржавају. Те две најглавније добре стране поротне установе сасвим че губе за Нови Сад по садашњом уређењу поротних судова, а исто тако и по новом законском предлогу. Јер кад један грађанин из Новог Сада или којег околног места мора да иде пред пороту у Пешту, ту поротници њега никако и не познају, те не могу ни знати како ваља просудити околности, у којима је овај учинио дело, због којег се оптужује; а исто тако тужитељ или оптужени не познавајући поротнике не могу никаква употребљена чинити од збога права објавивања, те тако не може бити ни спомена о томе, да се у неколико својевољно поддржавају суду, кога су сами изабрали. Ако би се дакле усвојио тај предлог, да Нови Сад потпаде под пор. суд у Пешти, онда поротна установа не само да неби била никаква благодет по слободу грађанску у овој сл. кр. вароши и њезиној околици, него би управо била тешки терет и просто средство, којим се слобода грађанска угушјује.

Нема сумње, да се при смештању поротних судова мора имати поглавни обзир на то, да се у овим местима поротни суд заведе, где има више јавних листова. У Новом Саду излазе десет разних листова, међу којима су три велика политична. Изузевши Пешту слабо има у Угарској које вароши, где толико листова излазе. Па поред свега тога се по мизистарском предлогу Нови Сад обилази и ставља се чак под Пешту, да грађани, који хоће да траже правичну за увреде, које им се могу нанети, и толики уредници морају у случају какве оптужбе путовати на тако несаразмерно далек пут, који је с тако силним трошком и тежобама скопчан. Ово стоји сасвим у очевидној противности са начелима, која треба да су руководна, а као таква су и овдешња у законском предлогу о уређењу првостепених судова.

Осим тога од листова, који у овој вароши излазе, девет су на српском језику. Поротници у Пешти не разумеју тога језика, већ се мора за њих преводити. Познато је, да једна иста изрека, кад се на други који језик преведе, може по каткад сасвим другачије утисак на човека да учини, па ма био превод колко веран; а да шта је тек онда, ако се превод због неснања дотичног језика или из другог узрока каквог изврне. Има случајева, да једна само реч решава, да ли ће суд изрећи, да је оптужени крив или невин; па како је ту опасно изложена лична слобода, једног грађанина развој људи преводичевој. Томе зду може се лека наћи само на тај начин, ако се при уређењу пор. судова тако уведе, да буде засебан поротни суд и у Новом Саду, где осим Србаља и сви други грађани ма које народности они биће, разумеју српски.

Но има још један врло важан разлог, који говори за то, да у Новом Саду треба да буде поротни суд, а никако да ова варош не потпадне у том обзир под Пешту.

У својој мотивацији уз зак. предлог о уређењу првостепених судова навео је министар правде, да се „при одређивању броја првостепених судова морао имати обзир на то, да се близином суда с једне стране странкама олакша приступ и ове се поштеде од несаразмерна трошка, — с друге пак стране да се уштеђењем плате сведоцима и пуних трошкова, који се у кањеном поступку имају плаћати, умале трошкови државне благајне.“ Ово је тако основан разлог, да ће га без сваке сумње и високи сабор усвојити; и кад погледамо на распоређење, у којим ће се местима установити поротни судови, и која ће места потпадати под њихов округ, онда видимо, да је по мизистарском предлогу према горе изреченом начелу свуда доста доследно поступано, у колико се то могло учинити према тако малом броју поротних судова за ову земљу, само је срам Новог Сада поступано сасвим противно томе начелу. Јер у целој држави овој нема ни једног места, које би и близу тако удаљено било од седништа њему надлежног поротног суда, као што је Нови Сад од Пеште. Шта

више, кад одуземо Ердељ, који ће имати своја засебна три поротна суда, онда ова друга места, која су назначена за седништа поротних судова, као Пешта, Сомбатхел, Пожун, Арад, Дебрецин и Капуа, леже ближе Пешти него Нови Сад, и још уз то је много лакши саобраштај њихов с Пештом, па ипак се држи, да је потребно у њима завести поротни суд, а за Нови Сад не. Општинство ове вароши држи, да ни једна од мало пре споменутих 6 места не може пре бити седниште поротног суда него Нови Сад, ако хоће да се доследно поступа по оном начелу, које је министар правде у својој мотивацији изрекао, и који на сваки начин мора бити руководно при одређивању места, у којима да буду седништа судова. Далеко је од општинства овог та помисао, да би требало поротни суд из којег од означених места пренети у Нови Сад, јер је без сумње и свуда тамо преко нуждан; али ако не већма, за цело је исто тако нуждан и за Нови Сад; па кад се уместо досадањих пет заводе десет поротних судова, није могуће наћи основана разлога, зашто се неби могао и још један завести, те да се учини подједнако правда свима становницима ове државе без разлике, кад се не прави никаква разлика међу њима онде, где треба државне терете подједнако сносити.

Високи представнички доме!

Сабор земаља под круном св. Стефана позван је, да подједнако заступа интересе целе ове земље и сваког дела њезиног посебце без разлике на то, каква народност на којој страни земље живи; па за то се општинство ове сл. кр. вароши нада, да високи сабор не ће допустити, да Нови Сад и на даље остане под поротним судом у Пешти, што би лако могло имати тај вид, да се хоће да једна народност изриче пресуду над синовима друге народности, које само може сејати и подхрањивати раздор међу народима у овој држави, који су позвани, да заједничку судбу деле. У Новом Саду је уредсређена готово сва журналистична, и књижевна радња Срба, што у овој држави живи, па кад би се и на даље оставило, да Нови Сад потпаде под поротни суд у Пешти, особито кад се види, да ни најмања основа томе нема; онда би то Србе и нехотице могло навести на ту помисао, да томе не може бити друге цели, до једино да се Србима отешта уживање благодети слободне штампе, те да им се тако одузме и овај једини пут, којим могу изнети на јавност оно, што их тишти и чему се само у јавности може редовна и мирна лека наћи.

Општинство ове сл. кр. вароши тврдо се узда, да високи сабор не ће допустити, да и најмање такве сумње могу имати места, него ће уважити праведно захтевање ове вароши, и при уређењу првостепених судова одредити, да се и за Нови Сад заведе засебан поротни суд.

Из главне скупштине магистрата и представништва сл. кр. вароши Новог Сада, држане 20. маја 1870.

Општинство сл. кр. вароши Новог Сада.

ДОПИСИ

Черевик 10. маја. У једном прошлом броју „Народа“ био је одавде допис, у ком се накратко описује како је доматак парохове плате од 200 фор. са ексекуцијом утеран, али се ништа не вели, шта је томе повода дало. Ствар је у овоме. Још за живота патријарха Машинића замолила је општина, да се због сиромашни извора черевикског парохја по рескрипту одређена IV. класе у V. премести, нарочито због тога, што би свештеник черевикски поред уживања парохјске земље, коју су пре двојица уживали, приватни заграда Петра Костића и Јелене Златаровић са 700 ф. прилично наплаћен био. Поред својој врло површно обављани дужности, наплаћује се он још за сваки извод из матрикула по 2 ф., опело у цркви 2 ф., које иначе по највишој уредби неби требао да узима. Али општинска молбеница оста глас запаљујући у пустоши; патријарх умре, а општину уређи наш парох у најгоре време са ексекуцијом. Црквена општина учинила је све и сва од своје стране, да одклони ексекуцију, али по трећи пут дође нов пристап. Фрушић са повереником сигурности и жупанијским четницима, те покушише од становништва за свагдању радњу најпотребитије и по вредности најбоље ствари их у општинску кућу однесоме. На одређени дан лицитације, дође опет г. пристап и заповеди да се одпочне продавање заложени ствари. Добом поче ударасти, али на велику жалост нашег свештеника, нехтеде таким поступком озлојеђено становништво ни дотаћи се тешком муком сточени ствари, ма да је г. пристап у бесцење давао. Али ту одгорченост и озлојеђење осетио је добро ове године и наш парох о дружичалу и свечарствима, где жене саме своје мртве опмињући, гробове им предиваху. — Осим тога и ово је једна баш не светла црта нашег „проповедника“ слоге, мира и љубави, што је он готово са 50 овдашњи породица у свађи, који сваком

могућом приликом избегавају, да им њихов „духовни пастир“, који душу своју неподаже за овце него за добре новце, необавља пастирске дужности.

По осим овог јада и невоље, које овдашње општинство од свога пароха трпи и подноси, превазилази беда, која одгони досад већ двадесеторицу наше браће у нови закон. Да ли ће духовна власт, којој су већим делом те ствари повнате, тако и тиме подобне самовоље и надаље без икакве казни оставити, и да ли ће сабор при одређењу дотације и дужности тачно одредити, то ће нам што скорорије време показати.

Угарска.

Продужење и свршетак Кошутовог предлога у погледу политичке организације Угарске — с обзиром на решење питања о народностима

II. Општинске.

Општина је при отпављању својих општинских ствари слободна и независна. Њен строј оснива се на непосредљивом праву општег гласања (suffrage universel.)

Устав означаје она својства, која мања већа породица треба да има, да се може општински назвати. — Више места могу се такође сједињити у једну општину.

Устав изриче, да је право општег гласања непосредљиво и непроменљиво, да сваког општинског званичника општина може са звања уклопити и да се одад нити жупанија, нити сабор имају мешати у унутарњу администрацију општине.

Свака општина одређује од времена на време, на каквом ће језику водити општинску администрацију: — али њени извештаји, кореспонденције са жупанијом, молбе на владу и законодавство, као и владини и жупанијски одговори и одлуке шаљу се на оном језику, који је жупанија себи одредила; у случају ако жупанијски и општински језик неби био један исти, има жупанија на једном ступу превод тога извештаја додати.

Устав даје мањина право, да као поједине особе тужбе, молбе на општину на свом језику управљају, и да се пред општинским судијама на свом језику бране.

Да се може која породица општински назвати, главан је услов подизање бар једне основне школе.

У тим школама — где су становници разне религије — наука о религији изостаје. О том се има побринути свака поједина држава. Ако су становници једне религије, општина стоји до воље, да и религиозну обуку као предмет школске уведе; — али због тога неможе она ученике друге религије нити искључити, нити их присилити, да у религиозној обуци учествују. Та школа спада под општинску управу. Сједствено учени језик означаје општина.

Устав даје слободу учења и обуке. Општинска мањина, која другим језиком говори, поједина друштва (као црква, народно друштво, друштва за пољоделство, промет и трговину, и т. д.) и шта више и сваки поједина човек има право школу отворити (под контролом јавности,) и сваки може у ону школу ићи, где му је воља.

Жупаније, влада и законодавство немају право мешати се у управу општинских основних школа — али ради општих државних интереса има законодавство означити минималну јавну обуку, од којег броја мање не сме бити.

Тако на пример: Сваки грађанин дужан је у случају напасти бранити отаџбину; отаџбина дакле има право изисквати, да буде сваки грађанин способан за отпављање те дужности. Услед тога има се основна војничка обука (држање тела, кретање, групирање и проста основна вежбања) још у основним школама започети. Општински званичници, коме је поверена управа школе, одговоран је влади за одређен минималну. Влада ће дакле добити надзорничку власт, коју само путем жупаније може извршавати.

Са таким устројством ће се с једне стране начело народног суверенитета у општинама реализовати, а с друге стране „као интереси народности, тако и права мањине поједини особа осигурати.

Али општина и њени општим гласањем изабрани званичници несачињавају само једно тело, које има слободну управу, него су уједно и извршитељи жупанијских одлука, владиних наредба и закона у свим оним стварима и интересима, који спадају под власт жупаније, владе и законодавства.

То је права демократија. — Народ доноси законе, народ их извршјује.

Да би се успех управе осигурао, они општински званичници, под чији деловрг иста спада, за извршење закона и виших наредба одговорни су влади и жупанији.

Али влада неможе са општином директно у додир долазити, неможе јој директно своје наредбе слати. — Ова мора то путем жупаније чинити.

То је нужно, да буде општина сачувана од сваке самовоље владе. Али ако би се и уверења напла, може пред дотичним судом или тужбу поднети против владе, или с молбом обратити се сабору. Против жупанијских изгрета има она на владу апеловати.

III. Жупанијске.

Број и границе жупаније одређује законодавство. — Ако само важног узрока нема, није саветно историчну поделу променути.

У погледу унутарње жупанијске администрације важе она начела народног суверенитета, која сам у погледу општина поставио.

У свима стварима, које спадају под делокруг жупанијске самоуправе, има жупанија потпуно независну власт. Она може за своју унутарњу администрацију статуте доносити; — али пошто једногodiшња жупанијска скупштина неможе имати више права од другогodiшње скупштине; то жупанија није власна такове терете на становнике мешати, који прелазе једну годину, јер с њима другогodiшња жупанијска скупштина, већ више неби била власна располагати. Она дакле без опномоћења с друге стране специјалног закона неможе жупанијске становнике другом оптерећавати. — Даље неможе она себи таква права присвајати, која спадају суверенству целог народа. (На пример ковање новца, или издавање папирног новца.)

Жупанија се састоји из заступника, које жупанијске општине општим гласањем од времена на

време бирају, и које бираче могу у свако доба натраг позвати. — Време избора и начин натраг позивања одређује закон.

Жупанијска скупштина у првој седници после избора већином гласова решава, који ће језик бити послован при жупанијској администрацији до новог избора. — На том ће језику водити она кoresпонденцију са владом (ако исти језик није мађарски, онда се има мађарски превод додати) и на истом језику добијаће од владе одговор и наредбе. — Као оригинал увек се овај став сматра, који је написан на жупанијском званичном језику.

Али право мањине и овде, тако исто као и у општинама, треба сачувати. На жупанијским скупштинама може сваки својим језиком говорити, и при тужбама, молбама, адвокатисању, пред жупанијским званичницима и судијама може сваки свој језик употребљавати. Жупанија је дужна за судове тужаче набавити.

Жупанијска скупштина у првој седници после свога избора бира жупанијске званичнике, који од скупштине добијају инструкцију и кој су одговорни. — Ако би који заступник за званичника изабран био, онда престаје заступник бити, и на његово место има дотична општина другог изабрати. — При изборима званичника нико нема искључиво право кандидације, сваки члан жупанијске скупштине може предлагати кога, и ако још два члана потпомажу тај предлог, онда се предложени има као кандидат сматрати. — Број заступника треба да је бар дваред већи од броја званичника. — Може и већи бити — и у том погледу има жупанија наредбу донети.

Влада шаље своје наредбе ради извршења у жупанијама и општинама жупанској скупштини.

Жупанијске скупштине немају право извршења владиних наредба зато одређи, што их недрже за целосходне. — Жупанијска скупштина и њени званичници су за извршење сваке владине наредбе, која је уставна и законита, одговорни влади; — ова их може у случају непокорности пред земаљски највиши суд цитирати ради казни и накнаде за ону штету, која се одговорљачем извршења нанела.

Али ако жупанија о целосходности владине наредбе посумња, може на своју опасност (т. ј. под горенаведеном одговорношћу) извршење све дотле суспендовати, док на своју представку, која се има одма (за 4 сата) оправити, од владе одговор не добије. Ако влада остане при својој наредби, извршење се има с места догодити.

Само гласањем поименце може се одлука донети, да се представка пошаље. Гласање је јавно и има се поименце под одговорношћу у записник уести.

Али се владине наредбе ради уставности и законитости могу слободно у жупанијским скупштинама у претрес узети. Ако већином путем гласања налази, да наредба није уставна (на пр. кад би такав порез или новачење искале, које законодавство још није одобрило), онда јој се жупанија може одупрети, шта више дужност јој, да то чини: у оном случају пак, кад већином жупанијске скупштине држи, да је наредба незаконита, да је влада прекорачила границу своје власти, па или особна права вређа, или се у жупанијској и општинској самоуправи меша: може жупанијска скупштина дваред представку против исте подићи (суспендујући за неко време извршење њено), али ако се влада у одговорима на обе предстатке држи своје наредбе: жупанија дужна је извршити је, према ова, ако држи, да има какве погрешке у тумачењу закона, може против владе пред одређеним високим судом тужбу подићи, и каштигу као и накнаду искати.

Тако исто свака поједина особа, породица или општина, која се каквом одлуком жупанијском у својим правима увређена налази, може апеловати на владу, а ова ће саслушати жупанију и ствар решити. И против ове наредбе као и против других, могу се како појединци и општине, тако и жупанија са молбом на законодавство, или са тужбом на високи судбени стол обратити.

Са жупанијским званичницима влада некoresпондира директно. Свака владина наредба може се само путем одлуке жупанијске скупштине ради извршења жупанијским званичницима предати. Али кад се једном дужност извршења закона обнародује, онда иста независно више од жупанијске одлуке; тако исто не може жупанијска одлука оног званичника, који извршење закона занемари, од одговорности, која отуда произилази, ослободити.

Свака жупанија дужна је бар једну жупанијску школу основати и издржавати — без обзира на религију. — Ученик језик одређује жупанијска скупштина. Али сви они језици, који се у жупанији говоре, морају се предавати за оне, који их желе да уче. Закон ће одредити минималну обуку у тим школама; и онај званичник, коме је поверена управа школа, одговоран је за тај минимум влади, за друге ствари жупанији.

Мањина, друштва и појединци имају оно исто право на подизање таквих школа, као и код општине.

Са таквим устројством основаће се жупанија на недовољним стубовима слободе, свест и саучешће према општим стварима будиће се, народ ће и у извршењу учествовати, и тако ће се начело народног суверенитета свугде реализовати, а уједно и интереси народности у сваком погледу задовољити.

Ја држим, да је ова жупанијска система таква драгоценост институција, која се новим теоријама не да попуни.

Карловици 16. маја. У данашњој седници, пошто су неке ситне ствари обављене, које ће се из стенографског извештаја дознати, говорио је још Милетић, као извештач одборци за предлог одбора, који је у јучерашњој седници био дебатован. Пошто је оборно све разлоге који су наведени били у јучерашњој дебати против одборског предлога који је ишао на то да сабор бира епископе, пређе се на гласање. Гласало се по именице, и то по дијецезама. За одборску редакцију која гласи: сабор бира епископе. (Против предлог Влад. Николајевића био је: сабор утиче у избор епископа.)

гласали су: Јовановић пар. пришки, др. Суботаћ, Коларовић, Петровић, Ђурђевић Васа, Бранковић прота, Груборовић, др. Милетић, др. Макошковић, др. Костић, Б. Вујић, Киријковић, Лудајић, Ст. Поповић, Павловић Дионисије, др. Стефановић, др. Павловић, Григоријевић, Пуљо, Сандић, Павловић Иса, Видак, Чарнојевић, Цветић архим., Стефановић прота, Живковић прота, др. Касачиновић, др. Пејић, др. Милосављевић, Јорговић, Бошњак, Ст. Ђурђевић вол. судца, Вечеринац, Сокулић, Белић, Славнић, Груборовић, Ервањанин, Жакула, Трбојевић, Беговић, Приљева, Јовић, Кухић свега 44. — Против тога гласали су: Анђелић архим., Анђелић пар., Рајачић, Патошевић, Димић, Стануловић, Мандић, Чокор, Миликшић, Андрић, Петровић архим., Влаховић, Дамаскин, Кењевац владика, Чуловић, Соларић, Мејић, П. Ђорђевић, Николајевић вл., Ратковић, Трбојевић Дан., Медаковић. Одсутни су били ових 6: др. Ивановић, П. Грчић, Ристић, Грујић влад., Стојановић зам. мен. Кушевићев, Ст. Ђурђевић. Нису гласали ова четворица: Милутиновић прота, Дождић, Живковић арх., Пајић.

После тога се прешло на исправке поједине, пошто је пре тога вл. Кењевац изјавио да се мора оградити против надгласања овога, на што му је примећено, да је то могао учинити пре гласања самог, касније пак да неважи. — н.

Нови Сад. У четвртак 14. маја држали су овдашњи Срби занатлије пети редовни састанака, на којем је између осталог изабран један одбор, који ће се побринути за бесплатне станове.

С тога се позивају ова браћа српске занатлије, који намеравају о „Духовима“ на главну занатлијску скупштину доћи, да се на Н. Продановића, перовођу новосадске занатлијске задруге писмено обрате, како би се још за времена местни одбор за довољни број бесплатни станова постарати могао.

ТЕЛЕГРАМ УРЕДНИШТВУ „ЗАСТАВЕ.“

Илок 16. маја. Поп черевитски Јова Максимовић давши слово предлози Мађарона Шандора Парчетића за абдегата. Овај задоби већину против народног кандидата др. Плавшића. Први доби 49 други 42 гласа. Овом се приликом народна странка слабо и непрактично владала.

НОВИЈЕ.

— У „Мађар Ујугу“ позива крајња левица становништво у Угарској, да многобројним молбеницама покита и обрати се на угарски сабор, да овај министарски предлог о преустројству муниципија одбаци. — Сви независни листови мађарски позивају општег министра финансије Лоњаја, да што пре, као заступник на угарском сабору, свој мандат положи, почим се исти не може у двогубом својству министра трпети. На његово место долази Керкапољи, кога више листови хвале.

— Градско представништво загребачко избрало је за почасне грађане министра-председника г. Андрашија, командујућег фелерала у Угарској ф. ц. м. барона Габленца, и вођу већине на угарском сабору Ф. Деака. (Ваља да „дивна дела“ која за хрватско учинише???) У. Хрватски посланици на угарском сабору, још ће ове недеље натраг се повратити.

— „Морав. Гласник“ пише о споменици једног чешког вође, која је ужим круговима позната. У истој би се захтевало: чиста лична унија; уређење Вацлавове круне. При распаду федеративне државе Вацлавова круна долази под суверенство Русије.

— Ради наредног распуста чешког земаљског сабора, био је Палацки на аудијенцији код Потоцког, али сви покушаји изравнања осташе безуспешни.

— Флорентинске званичне новине јављају, да владине ратне лађе око Капрере нечувају Гарибалду, него само предупредују, да га неби уташи на силу одвели (!)

— Нови преколитавски избори за земаљске саборе одпочеће 8. јунија.

— Заступник илчког изборног среза за хрват. сабор, Чобанић положио је мандат; нов избор (за три дана) наређен.

У ЧАСТ ПОСЛАНИЦИМА СРП. НАР. САВОРА приређује

„СРПСКО НОВОСАДСКО ДРУШТВО ЗА РАДНОСТ“ НА СПАСОВ-ДАН ОВЕ ГОДИШЕ

БЕСЕДУ С ИГРАНКОМ

у својој дворани

И. ДЕО.

1. Свира музика.
2. Село сунце... од Ј. Јовановића, за певање удесио Ф. Л. Петрић, певаће лик мешовит.
3. Краљ Радослав песма М. Поповића, декламује гђца Милева Станишића.

4. Где си била Јано... народ. песма, удесио Ф. Л. Петрић, певаће лик.

5. Говор.

6. Девотка соколу... народ. песма, удесио Ф. Л. Петрић, певаће лик.

7. Вечерња... од К. Крајцера певаће четир члана.

8. Сватовац, народ. песма, удесио Ф. Л. Петрић, певаће лик.

II. ДЕО. ИГРАНКА.

Први део беседе биће у друштвеној за ту свечаност приправљеној и украсеној башти, а игранка у дворани; на овој ће свирати градока војничка музика.

Цена је на уласку 60 новч. од особе, а улазнице могу се добити у трговини Ђире Поповића и друга.

Чист доходак иде на друштвено цели; добровољни прилози примају се за захвалношћу.

У случају, да тај дан буде кише, оба разреда беседе биће у дворани друштвеној. Програм опширан даваће се гостима на уласку.

У Новом Саду из одборске седнице 10. маја 1870.

А. Сандић Стефан Јефтић
друштв. секретар. подпредседник.

Почетак је у 8 сати у вече.

Трговина и обртност.

Пешта 13 маја. На нашој житној пијаци није била за данас никаква промена; обрт је био слаб и тих. Шеница је с једне стране слабо кућена, с друге стране после бившег правника воденице наше слабо показиваху вољу на куповање: услед тога продато је једна 12000 мерова, цене су остале утврђене; ложија шеница тражила се за извоз. Са осталом раном била је тако исто слаба радња. Званично обележене цене ове су биле:

Шеница потиска: 85 $\frac{1}{2}$ фун. 5 ф. 55 и. 85 фун. 50 и. на три месеца, 83 и по фун. 5 ф. 15 и. 83 фун. 4 ф. 80 и. Банатска: 85 фун. 5 ф. 45 и. 86 фун. и 86 $\frac{1}{2}$ фун. по 5 ф. 82 и по н. Пештанска: 86 фун. 5 ф. 57 и по н. обоје на каси све на цолске цене. Раж: 87—80 фун. 3 ф. 30 и Зоб: 50 фун. 2 ф. 50 нов. на каси.

Курс ефекта.

	кв.	робо.
Уг. жељез. вајан в 120 ф.	109 75	109 90.
Англо-угр. банка	95 50	96 50.
Уг. опште кредит. банка	86	86 50.
Франко-уг. банка	55 50	55 75.
Уг. земл. банка	—	—
Уг. земл. кредитна банка	90 90	91
Англиј. српске банке	66.	68.

Телеграм бечке берзе од 15. маја.

5 проц. метал.	60 15.
5 " " мај.	—
5 " " нов.	—
5 " " нар. вај.	69 75
1860 држ. вај.	96 25
Англ. нар. банке	720
Кредит. акције	285 40
Лондон	123 50
Средре	121
Дукати	193 $\frac{1}{2}$
Уг. Растворетница	79 75
Тениши.	79
Брделске	75 50
Хрв. слага.	83 50

Цена ране у Новом Саду од 16. маја.

Шенице најбоље врсте беч. мер	5
" средње " " "	4 80
Насолица најбоље " " "	4 6
" средње " " "	3 86
Јечам најбоље " " "	2
Зоб " " "	2 27
Кукруз " " "	3 34

ОГЛАСИ.

Бр. 1018. суд.

Проглас.

Суд сл. кр. вароши Новог Сада јавља, кога се буде тичало, да ће се половина куће бр 2577. што је била својина покојне Катарине Влајковићеве услед молбе сина јој Гавре Влајковића преписати на његово име, ако се за 45 дана нико не јави, са својим правом на исто добро.

Суд сл. кр. вароши у Новом Саду 12 маја 1870.

Ире Балла с. р. Јован Радовановић с. р.
подбележник. 170-3-3 вар. судца.

Бр. 886

1870.

Објава.

Од стране грађанског суда сл. кр. вароши Новог Сада овим се до општег знања ставља, да је овдашњи становник Глиша Гавриловић преминуо и да је осим нешто покућанства по гласу опоруке његове једну кућу под бр. 1683. и једну башту за пиршомом капијом у Новом Саду после себе оставио. Позивају се дакле сви они, који право наследства на предозначену посртину имају, да то своје право за 45 дана — од дана, пошто објава ова трећи пут у листу овом извршена буде, рачунајући — суду овом писмено пријаве тим извесније, што ће се у противном случају по истеку тога рока по смислу §. 580. п. п. поступити и по томе горе означена посртина на име суду овом познатих наследника реченог покојника Глише Гавриловића средством грунтовице преписати даги.

Суд вароши Новог Сада од 2 маја 1870.

Ире Балла с. р. Јован Радовановић с. р.
подбележник. 169-3-3 вар. судца.

Бр. 1419 и 1364.

ОБЈАВА.

Од стране грађ. суда сл. кр. вароши Новог Сада овим се до општег знања доставља, да ће се услед молбе Лоренца Шелевира као старатеља малолетних наследника Марије Шелевир непокретно добро састојеће се из једне куће у „Лаудон“ сонаку под бр. 756 које је на 759 ф. 54 и. а. вр. судејски процењено, на јавној лицитацији, која ће се 9-ог јуна 1870 по рим. и 7-ог јула 1870 по рим. на лицу места свагда у 3 сата после подне држати, продавати, и зато се сви они, који исто добро купити желе, позивају, да у предозначено време на ту лицитацију дођу. Уједно се примећује и то, да се условља, под којима ће се горе именовано добро продавати, при суду овом читати и од и преписати могу.

У Новом Саду 20-ог маја 1870.

Ире Балла с. р. Јован Радовановић с. р.
бележник. 168-3-3 вароши судца.

Бр. 94.

1870.

ОБЈАВА.

Од стране грађанског суда овог овим се до општег знања ставља, да је овдашњи салациј становник Луна Влаовић иначе Керач, по гласу смртотовнице дне 1 јануара 1869. без опоруге преминуо и да је по гласу нађевника од 2 фебруара 1869. 20 и по ланаца земље на овдашњем земаљском под бр. 4970. после себе оставио.

Позивају се дакле сви они, који право наследства на речене непокретности имају, да то своје право за 45 дана, од дана кад објава ова трећи пут средством листа овог обнародована буде, рачунајући — суду овом писмено пријаве, што ће се у противном случају по истеку тог одређеног рока по смислу §. 580. п. п. поступити и по томе речена посртина на досад суду овом познате наследнике преписати даги.

Суд слоб. кр. вар. Новог Сада 21 марта 1870.

Ире Балла с. р. Јован Радовановић с. р.
подбележник. 179-1-3 вар. судца.

Бр. 1965 ек 1870.

пол.

Стечај.

У општини Вел. Кикинди за време управљено је место општинског бележника, са овим звањем скопчанз је годишња плата од 600 ф. а. вр.

Они који би ово звање заузети желели, нема своје молбенице са доказима о теоретичном и практичном знању моралном поведњу и знању језика, од првог обнародовања овог стецаја рачунајући, кроз 14 дана овом поднесу.

Из седнице магистрата вр. пр. диштр. вел. кикиндског држане у Вел. Кикинди 14 маја 1870.

171—3—3

ОГЛАС.

Долеподписани дајем под кирију у мојој кући дућан с квартиром, и мешовитог четворкурнт осепа, и то би дао на добра условија, равове бесплатно, за послугу

У Новом Саду. Јефта Зрнић,

178—1—3 код чобана.

Објава.

Православна црквена општина Перлевка намерава у цркви иконостас подићи, тога ради позива у тој струци вештаке да изволу 21. маја, на Спасов дан у 11 сата пре подне у школску дворану дођи и планове са собом донети. 152—5-6 Црквена општина.

ОГЛАС.

Овим стављам до знања да сам се с мојим ортаком г. Милутиновићем разоргачио, те сада у Руми сам водим

ФАБРИКУ ВИНСКА СИРЉЕТА И ЕСВАЦИЈЕ

и продајем СПИРИТУСА и РАКИЈЕ.

Јамчим, да ћу неуморно трудити се, да пошто муштерије како добрим еспапом и јестивом ценом, тако и брзим одправљањем послужим.

Мита Т. Јаковљевић

у Руми.

2—3

ОВЛАШЋЕН СОПСТВЕН ПРОИЗВОД

ПАЈЉЕТИНИЈЕ ФАБРИЧНЕ ЦЕНЕ,

ПОШТЕНА ПОСЛУГА.

КОШУЉЕ мушке: од фина и постојана холанд. платна по 1 ф. 50—75 и. 2 ф. до 2 ф. 50—75 и. 3 ф. до 3 ф. 50 и. Од фина и постојана румбург. плат. по 4, 5 и 6 ф. Везене париске: по 7, 8, 9, 10, 11 и 12 ф. Табе од румбургерска платна немачке 1 ф. 25 и. 1 ф. 50 и. 1 ф. 75 и. до 2 ф. Мађарске 1 ф. 25 и. 1 ф. 50 и. 1 ф. 75 и. до 2 ф. Дечије кош. по 1 ф., 1 ф. 25 и. 1 ф. 50 и. 1 ф. 75 и. до 2 ф., 2 ф. 50 и.

КОШУЉЕ женске: од фина и постојана холанд. плат. по 1 ф. 50 и. 1 ф. 75 и. до 2 ф., 2 ф. 50 и. 2 ф. 75 и. до 3 ф. Богато везене по 3 ф. 50 и. до 4 и 5 ф. Од најф. румбург. плат. са финим везом и укуени уметци париски по 6, 7, 8, 9, 10 и 11 ф.

Румбург. бела марама 2 ф., 2 ф. 25 и. 2 ф. 50 и. 2 ф. 75 и. 3 ф., 3 ф. 50 и. 4 ф., 4 ф. 50 и. 5 ф., 5 ф. 50 и. 6, 7, 8, 9 и 10 ф.

За мушке кошуље молим дебљину од гола прата Еспап се шаље са Nachname. Кошуље које најбоље вестоје, или н. г. купце, који разумно увиде да су обмаути, прецењени, преварени, нека исте одма шаљу.

АДРЕСА: Alexander Stanischits befugt. Wäschwa-Fabrikant, Wien Wollzeile Nr. 9. 80—10—16

Платонова штампарија у Новом Саду 1870.